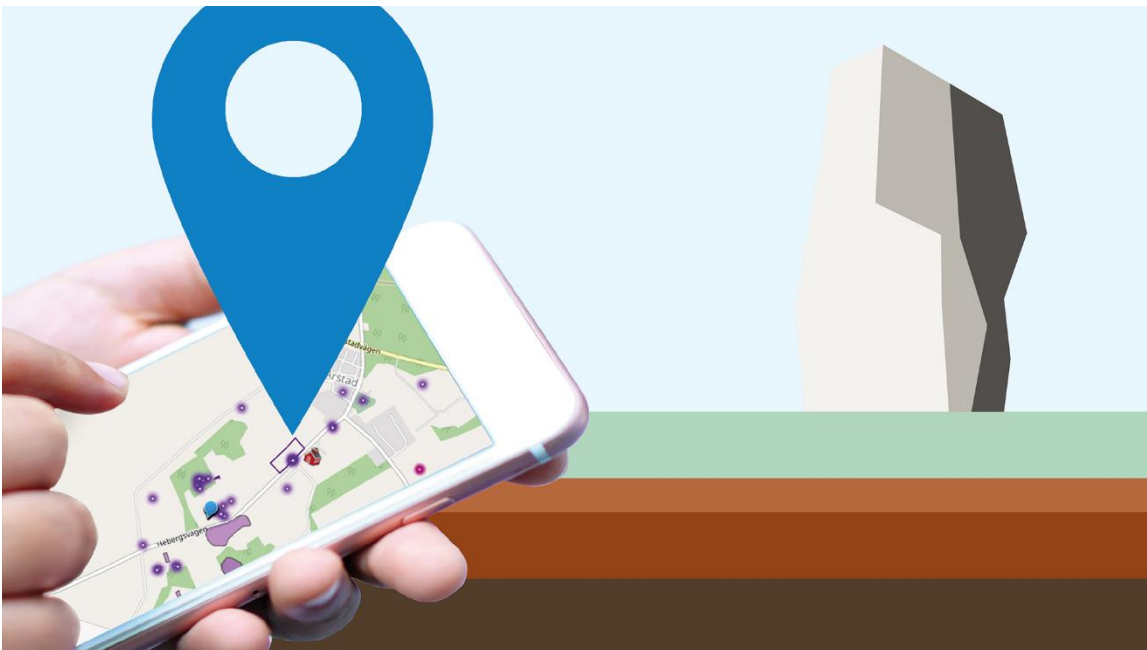

Hammarsbjäret boplats Trönninge

Lärmaterial till fornlämning L1996:3311 nära din skola

Innehållsförteckning

Hammarsbjäret – en boplats från stenåldern	1
Källor	1
Lärarhandledning – exkursion till Hammarsbjäret	2
Hur ni tar er dit och hur det ser ut på platsen	2
Koppling till kursplan och ämnesdidaktik	2
Förslag till förarbete	2
Elevuppgift på plats	2
Exempel på frågor till bilderna	2
Förslag till efterarbete	3
Bilaga	3

Hammarbjäret – en boplats från stenåldern

Den forntida boplatsen vid Hammarbjäret i Trönninge härstammar från yngre stenåldern (3200 - 2300 f.Kr). Just denna boplats har troligtvis ingått i en gropkeramisk kultur vilket innebär att människorna nu använde sig av gropar där de sänkte ner kärl för bränning. Innan dess hade kärl bränts i öppen eld, men på grund av att kärnen många gånger sprack hittades en ny metod för att åtgärda problemet. Kärnen användes bland annat till urnor, vilka användes till förvaring av aska från de avlidna.

På denna tid utgjordes gårdarna av ett gemensamt 15 meter långt tvåskeppigt hus där hela familjen bodde. Ena delen av huset var främst till för familjen och i andra delen hade människorna sina djur. Tamdjur som ägdes kunde vara hund, tamgris eller nötkreatur. Män och kvinnor levde jämställt och alla arbetade på gården, männen var dock de som främst gav sig ut och jagade. Människorna på Hammarbjäret bodde på östsidan av den kulle som finns på platsen, detta för att skydda sig mot västanvinden från havet. Det kan bero på att husen som byggdes på den tiden inte var lika stabila och "ogenomträngliga" som idag. På platsen har mycket flintsten hittats. Flinta är en slags sten som vid tillverkning kunde göras mycket vass. Av flinta tillverkades till exempel jaktredskap som spjut och knivar. Jaktredskap kunde även skapas av ben och horn.

Boplatsen ligger idag nära kusten, dock var kusten ännu närmare Trönninge på denna tid än vad den är idag. Troligen låg Hammarbjäret i en vik, vilket underlättade jaktmöjligheterna. Det som jagades under denna tid var primärt fisk, säl och vid vissa tillfällen val. Även vilt så som kronhjort, ren och älg jagades. Sälens jagades främst för sitt skinn och kött, men sågs även som skadedjur då de åt upp fisken, vilket var ett problem. Troligtvis har jakt av val skett i samband med säljakt, antingen kustnära och enstaka tillfällen på öppet hav. Det användes antagligen båtar eller kajaker vid jakt av säl och val. Dessa var byggda av skinn spända på ramar av trä. Trots att lantbruket hade spridit sig i Norden på denna tid var dessa människor mycket mån om fisket. Den föda som kom från havet utgjorde största delen av proteinet för dessa människor.

Källor

Fakta och bilder är främst hämtade genom personlig kommunikation med arkeologer från Kulturmiljö Halland samt från "Säl och valjakt ur ett långtidsperspektiv" Uppsala universitet, "Lennart Carlies artikel Påarp - en mellanneolitisk fångstboplats", www.archaeology.su.se , www.kulturmiljonorbotten.se samt Skolboken.se – Yngre Stenåldern.

Lärarhandledning – exkursion till Hammarsbjäret

Hur ni tar er dit och hur det ser ut på platsen

Utgå från Trönningeskolans parkering. Gå till vänster ut via Laxviksvägen och följ vägen cirka 250 meter. Sväng höger in på grusvägen mot Hammarberget. Gå 650 meter längs grusvägen. När åkern tar slut möts ni av en kulle, ni har nu anlänt till den forntida bopplatsen (se bilaga). Centrum för bopplatsen tros ha legat på östra sidan av kullen.

Koppling till kursplan och ämnesdidaktik

Syftet är att utveckla elevernas historiemedvetenhet. Centrala innehåll som berörs är människors levnadsvillkor under nordisk stenålder, hemortens historia och dess byggnader och vardagliga föremål. Målet är att eleverna ska förklara grundläggande skillnader och likheter mellan dåtid och nutid. Utgångspunkten är ett existentiellt historiebruk då eleverna använder närområdets historia för att förstärka sin identitet. Konkretion av abstrakta begrepp görs via hjälp av bildstöd. Frågor ges på plats för att främja dialoger mellan eleverna.

Förslag till förarbete

För att väcka intresse, nyfikenhet och förförståelse hos eleverna kan faktatexten vara en bra utgångspunkt. Denna kan kombineras med filmvisning om stenåldern, till exempel ett avsnitt av Arkeologens dotter på UR play. Det kan även kombineras med egen vald berättelse från stenåldern. Exempel på öppna frågor till eleverna: Hur var det att leva på stenåldern jämfört med idag?

Elevuppgift på plats

Ta med och utgå från bilderna vid elevuppgiften (se bilaga). Detta för att konkretisera platsen och ge eleverna en tydlig bild av levnadsvillkoren på platsen förr.

Dela upp eleverna i grupper (exempelvis om fyra eller fem elever per grupp). Dela ut bifogade bilder, en per grupp. Ge grupperna frågor utifrån bilderna, låt grupperna under en tid diskutera. Grupperna får sedan visa sin bild och berätta för övriga i klassen om deras tankar.

Exempel på frågor till bilderna

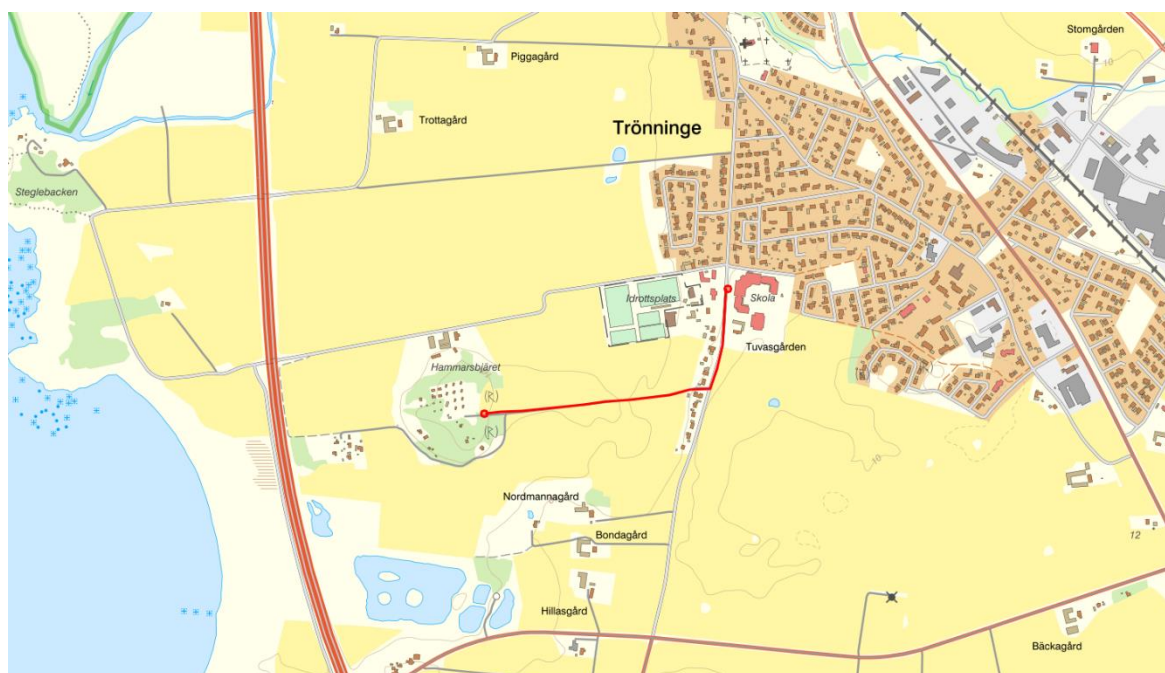
- Bild på hus: Vilka bodde i huset? Vad är huset byggt av? Vilka problem skulle kunna uppstå i huset? Vilka likheter och skillnader finns mellan hus då och hus idag?
- Bild på flintsten: Vad användes flintsten till? Varför just flintsten? Vad använder vi i stället för flintsten idag?
- Bild på människorna: Vad gjorde män och kvinnor på den här tiden? Varför bodde människorna just här?
- Bild på jakt: Varför bodde människor just här? Vilka djur var det som främst jagades?

Förslag till efterarbete

Eleverna får gå tillbaka till grupperna från exkursionen och bilderna delas ut. De får skriva om bilden och det de pratat om på exkursionen.

Arbete med lera: Låt eleverna tillverka kärl genom att forma lera på samma sätt som på stenåldern, ej genom drejning utan endast för hand.

Bilaga

Karta och vägbeskrivning från skolan. Lantmäteriet.

Flintasten från stenåldern. Stiftelsen Hallands läns museers samlingar, Slottsmöllan.
Foto: Josefine Binnås, Max Friman, Rebecca Lundblad.

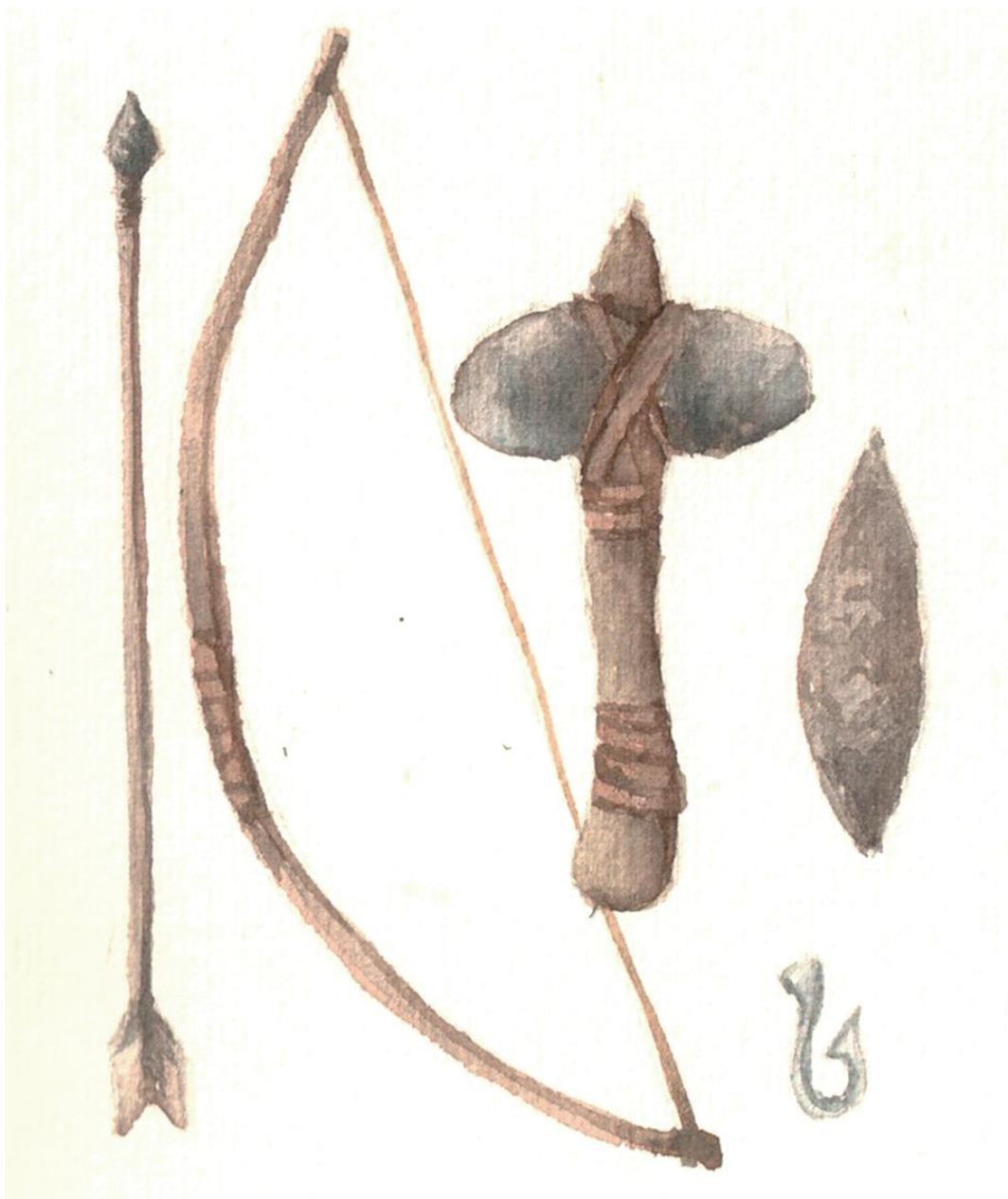
Stenåldershus. Bild från stenåldersprojektet Forntid i nutid i Skånes djurpark, Sverige.
Foto: Bengt Fredriksson. CC BY-SA 3.0

Teckning över hur människor kunde se ut och vara klädda under stenåldern.
Illustration: Anna Fransisca Nilsson

Teckning över hur vapen kunde se ut under stenåldern. Illustration: Anna Fransisca Nilsson

Denna lärarhandledning har författats av studenter vid Högskolan i Halmstad hösten 2021. Studenterna gick sista året på programmet Grundlärarutbildning (åk F-3).

Framtagandet av lärarhandledningarna är ett samverkansprojekt mellan Region Halland - Kultur i Halland och Högskolan i Halmstad. Lärarhandledningarna har tagits fram inom ramen för Grundlärarutbildningen (åk F-3) och satsningen Expedition kulturarv – digital kulturmiljökarta för skolan. Syftet är att studenterna ska få utveckla sina kunskaper och tillämpa dem i praktiken och att skolelever i Halland ska få tillgång till högkvalitativa lärarhandledningar kring sin lokalhistoria.

Lärarhandledningarna får endast användas i undervisningssyfte.

Kontakt Kultur i Halland:

Johanna Petersson

Kulturarvsutvecklare

Johanna.e.petersson@regionhalland.se

Kontakt Högskolan i Halmstad:

Åsa Bengtsson

Programansvarig för Grundlärarutbildningarna åk F-3/åk 4-6.

asa.bengtsson@hh.se

